

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/203943,Unikowo-Odnaleziono-szczatki-kaplana-zamordowanego-przez-Sowietow.html>
28.02.2026, 12:12

Unikowo: Odnaleziono szczątki kapłana zamordowanego przez Sowietów

26.07.2024

W wyniku prac poszukiwawczych przeprowadzonych przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN w Unikowie (pow. bartoszycki) odnaleziono szczątki ludzkie, należące prawdopodobnie do ks. Franza Zagermanna, kapłana zamordowanego w 1945 r. przez żołnierzy Armii Czerwonej.

Poszukiwania terenowe przeprowadzono w dniach 23-24 lipca 2024 r. na terenie prywatnej posesji, oddalonej ok. 1.5 km od zabudowań parafialnych. To właśnie na terenie tej kolonii oraz w innych miejscach mieszkańcy okolicznych miejscowości szukali schronienia przed zbliżającą się Armią Czerwoną. 29 stycznia 1945 r., po odprawieniu ostatniej Mszy św. w kościele parafialnym, dołączył do zgromadzonych ks. Franz Zagermann. W nowym miejscu przebywania dalej służył wiernym posługą religijną, modlił się wspólnie z ukrywającymi się i dawał świadectwo kapłańskiej postawy.

Rosjanie dowiedziawszy się o miejscu przebywania proboszcza często nawiedzali gospodarstwo rodziny Kroschewskich. Powodowało to obawy ukrywających się osób. Na kolonię przychodził też radziecki komendant, by prowadzić z ks. Zagermannem towarzyskie rozmowy, co dawało chwilową namiastkę bezpieczeństwa. Niestety nie pozwoliło to uchronić księdza przed tragicznymi wydarzeniami.

25 lutego nad ranem, do gospodarstwa państwa Kroschewskich przyszli trzech radzieccy żołnierze. Wypytywali księdza proboszcza, chcąc ustalić czy jest duchownym. Gdy ten nie odpowiadał (nie znał języka rosyjskiego) torturowali go i próbowali zastraszyć. Według relacji świadków, gdy odkryli naczynia liturgiczne i potwierdziło się, że jest księdzem, postrzelili go w głowę, a następnie umierającego brutalnie maltretowali. Agonia ks. Franza Zagermanna miała trwać 33 godziny.

Po śmierci ksiądz proboszcz został ubrany w szaty liturgiczne, a przy jego ciele modlili się zgromadzeni na kolonii mieszkańcy. Sowietci nie zgodzili się na pochowanie kapłana na cmentarzu parafialnym. Zabronili też przygotowania trumny. Po kilku dniach został pochowany na terenie ogrodu rodziny Kroschewskich. Ciało, ubrane w szaty liturgiczne owinięto w prześcieradło i złożono do ziemi.

Zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, w związku z prośbą ks. Bartłomieja Kozieja, proboszcza parafii Unikowo i Sątopy, jesienią 2023 r. rozpoczął badania historyczne i przygotowania do przeprowadzenia prac poszukiwawczych na terenie wskazywanym przez świadków. Badania historyczne pozwoliły potwierdzić prawdopodobieństwo pogrzebania szczątków w miejscu wskazywanym w relacjach.

Prace na terenie ogrodu należącego niegdyś do państwa Kroschewskich przeprowadzono w dniach 23-24 lipca 2024 r. W badanym miejscu wykonano dwa sondáže. W drugim z nich odkryto wkop, który swoim kształtem przypominał jamę grobową. Podczas eksploracji ww. miejsca natrafiono na szczątki mężczyzny ubranego w szaty liturgiczne (w jamie grobowej zachowały się

ich pozostałości). Przy szczątkach odnaleziono także m.in. różaniec. Ciało zostało pochowane w ziemi, bez trumny. Odkryte szczątki spoczywały w układzie anatomicznym, a ich ułożenie wskazuje na pochówek przeprowadzony z szacunkiem do osoby zmarłej (w odróżnieniu od tajnych pochówków ofiar zbrodni komunistycznych).

Podjęte szczątki zostały zabezpieczone i zostaną poddane oględzinom antropologicznym oraz badaniom genetycznym.

Ks. Franz Zagermann został proboszczem w Unikowie 7 września 1928 r. Od 1936 r. pełnił dodatkowo funkcję wicedziekana dekanatu reszelskiego. Po wybuchu II wojny światowej narażał się Gestapo chcąc zorganizować duszpasterstwo dla polskich robotników przymusowych sprawowane w języku polskim. Władze hitlerowskie nie wyraziły na to zgody, wrogo reagując na propozycję duszpasterza. Aż do śmierci męczeńskiej pozostał wierny ideałom kapłańskiej służby. Ksiądz Zagermann włączony jest do grona osób, wobec których prowadzony jest proces beatyfikacyjny ks. Józefa Steinki i Towarzyszy. 5 listopada 2011 r. w bazylice św. Jakuba w Olsztynie zakończył się etap diecezjalny procesu.

ks. Tomasz Trzaska/IPN / fot. xtt

26.07.2024 r.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie

Tomasz Trzaska / IPN / #PowracamyPoSwoich
Poszukiwania w Unikowie